

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat Karl Marx, de grondlegger van wat hij zelf het "wetenschappelijk socialisme" heeft genoemd, overleed. Zijn getrouwe medewerker en strijdgenoot Friedrich Engels zou nog geruime tijd Karl overleven tot in 1895.

Beide mannen hadden op bepaalde ogenblikken van hun leven te maken met Oostende, als badstad of als havenstad ter inscheping naar Engeland. Friedrich Engels was de zoon van een textielbaron uit Barmen, in Rijnland-Westfalen, thans gefuseerd met Wupperthal. Zijn familie was dus welgesteld en bestemde zoonlief tot het beroep van zakenman, waarvoor hij naderhand stagiair werd bij zakenkennissen van zijn vader in Manchester. De verkeerstechnisch voordeligste weg naar Engeland ging in die tijd van Barmen over Elberfeld, Düsseldorf, Kaulen, Aken en Oostende omdat het grootste deel van de weg reeds met het spoor kon bereisd worden. Engels zal dan ook vaak door Oostende reizen, op weg naar Engeland. Reeds op 19 november 1842 doet Engels vanuit Oostende de overvaart naar Londen, met het schip "Sir Edward Banks". In augustus 1843 vaart hij opnieuw vanuit Oostende naar Londen, dit keer met de "Lord Melville". Op 24 augustus wordt immers zijn aankomst te Londen geregistreerd. In de loop van dezelfde maand augustus 1843 was Engels naar Oostende gekomen om er zijn familie, die sinds jaar en dag te Oostende haar vakantie kwam doorbrengen, te bezoeken; zijn moeder en zijn twee zusters vertoefden er. In september 1843 vinden we Engels opnieuw te Oostende waar hij vanuit Manchester een slippertje had gemaakt om er enkele progressistische vrienden te ontmoeten die in zijn later leven ook nog een rol zullen spelen.

Hij ontmoette er o.a. de dichter George Herwegh, een man die een rol zal spelen als revolutionair in 1848, de publicist en politicus Arnold Ruger en de publicist en uitgever Julius Fröbel. Zondar twijfel hebben ter plaatse gesprekken in verband met de revolutionaire toestand in Duitsland latere acties bepaald. Op 1 februari 1845 kwam Karl Marx, de goede vriend van Engels, te Brussel aan, nadat hij uit Frankrijk was geweest. Dadelijk nam Engels contact met hem op en liet hem weten dat hij hem zou willen zien, maar dat moeilijkheden met zijn vader en zijn familie dit onmogelijk maakten: zijn vader wil hem wel financieel helpen maar niet om communistische propaganda te voeren...

Zodra echter de geldkwestie zal geregeld zijn zal hij afkomen, ook omdat zijn moeder en zijn zusters opnieuw hun vakantie te Oostende zullen doorbrengen.

Gedurende de zomer van 1845 zullen beide vrienden samen een reis naar Engeland maken, eveneens waarschijnlijk vanuit Oostende, om Marx toe te laten een eerste maal kennis te maken met de Engelse toestanden en met het materiaal aldaar dat hem dienstig zou kunnen zijn voor zijn latere studie. Een ander verblijf van Engels te Oostende, waar hij op kosten van zijn familie een vakantie doorbrengt: levert merkwaardige details over het leven te Oostende in die tijd en over beider verblijf in 1846. Engels vertoeft er in de Sint-Thomasstraat, 11. Wanneer Marx verneemt dat Engels te Oostende verblijft vraagt hij hem de nodige inlichtingen om zo spaarzaam mogelijk een maand aan de kust te kunnen vertoeven. Op 27 juli 1846 antwoordt Engels hem en bezorgt hem een reeks preciese gegevens ter zake.

Engels meldt dat Oostende door badgasten is overrompeld en, hoewel hij overal heeft rondgekeken, dat er bijna geen logement meer te vinden is. Ofwel is het logies te groot, ofwel is het te klein voor Marx en zijn familie. Maar toch, de avond voordien, heeft hij twee mogelijke kwartieren gevonden: een in de "Duc de Brabant", in de Karnemelkstraat, voor 95 F en 30 F voor een bijkomend bad, terwijl het morgenmaal er 50 centiem kost, en een ander kwartier in de Wittenonnenstraat, 5, dat wat groter is, met een kamer op het gelijkvloers, een grote kamer op de eerste verdieping en een klein kabinet, het geheel voor 150 F en het morgenmaal eveneens voor 50 centiem.

Alles is, volgens Engels, sinds verleden jaar veel duurder geworden. Alles lijkt ons trouwens vandaag in 1983 zeer eigentijds... en Oostends. We krijgen bovendien vanwege Engels een prijzenlijst verschaft.

Marx, schrijft hij, zou kunnen noemen met zijn familie voor 5 F; biefstukken en ribstukken kosten 1 F, de wijn 2 à 3 F. Het bier is slecht! De sigaren zijn slecht en duur : Marx zou er best een honderd of twee uit Brussel meebrengen... Engels maakt het budget van Marx als volgt op :

logement	125-150 F
morgenmaal	45-45 F
noenmaal	150-175 F (als ge op de dijk eet)
avondmaal	60-90 F (2 à 3 biefstukken : men "vreet" hier veel)
koffie op de dijk	
onvermijdelijk	18-18 F
wasgoed	20-30 F (zzer duur hier; is een minimum)
daarbij de baden à 1,30 of 1,50 F, hat zij 40 F bij te rekenen	
<hr/>	
samen	418-508 F

Men moet daarenboven een hondertal F voorzien voor wat Engels heet te zijn de 'incidental expenses'.

Volgens Engels zou een verblijf van een maand volstaan. Maar, indien Marx wat langer wenst te blijven doet hij er best aan bij aankomst een akkoord te maken per dag, zoniet zal men hem veertien dagen aanrekenen zelfs indien hij slechts twee dagen blijft...

Voor de rest vindt Engels het zeer vervelend aan de kust. Naast zijn familie heeft hij slechts het gezelschap van een filister uit Barmen. Doch dankzij zijn vriend Blank van Londen heeft hij een intelligente en beschaafde Fransman leren kennen. Mevrouw Hess, de echtgenote van een bekend socialist, latere aan hanger van de bekende Duitse socialist Ferdinand Lassalle, is ook te Oostende waar ze, volgens Engels, de onnozelheden van haar man voortvertelt.

Het gevolg van deze correspondentie is dat Karl Marx met zijn familie de eerste helft van augustus te Oostende ging doorbrengen en hij er met Engels allerlei plannen zou gaan smeden. Oostende als revolutionaire draaiplaat... wie weet ? Dat Engels nochtans niet altijd aan de revolutie en aan het communisme dacht, bewijst een leuke tekening waarmee hij zijn brief aan Marx versierde : een dikkontige badmeesteres naast een badende Engels, aan de boord van de zee, waarbij Engels klaarblijkelijk bezig is zijn tenen te reinigen. Bij de tekening schreef Engels : "Diese Bilder waren gestern in der See zu besichtigen für männliches und weibliches Publikum". Zeker is dat nog andere revolutionairen en voornamelijk Duitse emigranten uit het gezelschap van Marx en Engels Oostende hebben gekend. Zo vernemen we uit een brief van 1850, van de hand van August Willich, een revolutionair van 1848, communist en emigrant te Londen (hij werd later generaal in het Amerikaanse leger!) dat hij een ruzie met Marx (Marx was een eminente ruziemaker) Willich een duel aangaat met een zekere Schramm. Willich reist met een zekere Techow, eveneens een revolutionair van 1848, naar Oostende. Ze raken er 's nachts in een hotel gelogeed. De tweede duellant Schramm kwam ook naar Oostende samen met zijn getuige, een vroegere Russische officier, die een rol had gespeeld in de Hongarenopstand. Een Franse bekende van Willich toont hem een krant, de "Précurseur de Bruxelles", waarin vermeld dat de Franse republikein Ledru-Rollin, die ook te Londen verbleef, samen met andere Franse vluchtelingen rond deze tijd een congres te Oostende zouden houden in gezelschap van Belgische democraten. Maar Willich gelooft niet aandachtiglijk opzet vanwege de Fransen en vermoedt dat "Herr Marx" daarachter steekt. Het duel ging uiteindelijk niet door in de Oostendse duinen maar wel te Antwerpen, waarop Willich terug naar Londen trok, met het spoor en dan via Oostende.

Rond dit duel werd nogal wat gecorrespondeerd, niet steeds in vleiende toon voor Marx en dezes ambitie om oeveral baas te spelen over iedereen.

We dachten het de moeite waard voor de trouwe Oostendenaars deze enkele weinige gegevens weer te geven.

Ze kenschetsen niet enkel de atmosfeer en de bekendheid van Oostende rond het midden van de vorige eeuw, maar ze geven ook wat tips over twee dan toch bekende personages die geschiedenis hebben gemaakt.

Walter DEBROCK

U HOORT HET OOK EENS UIT ANDERMANS MOND ...

Studenten en vooral afgestudeerden van een hogeschool weten, dat aldaar nogal wat belang gehecht wordt aan de zogenoemde 'stellingen' die, bij het voorleggen van een origineel proefschrift, insgelijks dienen verdedigd te worden. Kort verduidelijkt: 'stellingen' zijn door de doctorandus bondig geformuleerde, op zijn promotie te verdedigen en te bewijzen waarheden.

Bij het inzien van het proefschrift van Jan BOUWHUIS over 'Johanna F. van Buren. Dichterschap en dialect' (Enschede, 1981) viel mijn oog op de bijgevoegde 'stellingen' van dewalke twee mijn aandacht scherpten:

- (2) Het behoort tot de taak van een wetenschappelijke instelling met de naam "Nedersaksisch Instituut", zich bezig te houden met meer dan de taalkunde van de daaronder ressorterende streektalen alleen. Een uitbreiding zoals die in de laatste jaren heeft plaatsgevonden met historische volkskundige en literaire taken komt de binding van regio en wetenschap ten goede, en dient daarom gehandhaafd te blijven.
- (10) In de regionale geschiedschrijving is het een gunstige ontwikkeling, dat men zich intensief gaat bezighouden met de sociale geschiedenis uit meer recente tijd.

Sommige medewerkers aan "De Plate" en ook menig ander heemkundig tijdschrift zijn, in grote lijnen gezien en dit sedert jaren, op gelijke wijze in die trant aan het ijveren !....

Emiel SMISSAERT

JOHN GHEERAERT

Van ons lid John Gheeraert verscheen zopas een nieuwe roman "De non" dat we echt aanbevelen.

Het is een vlot geschreven verhaal over gewone mensen die "ergens" de Tweede Wereldoorlog meemaken. Al schrijft de auteur op de keerzijde van het titelblad dat elke overeenkomst met bestaande personen of toeschouwer toevallig is, toch zal iedere Oostendenaar er zijn stad in herkennen en sommigen zullen wel merken dat enkele figuren aan bepaalde personen doen herinneren.

O.V.